

Public participation in environmental development
of Ban Kok community, Village No. 7, Ban Ped Subdistrict,
Mueang District, Khon Kaen Province

Phonthep Thongjamroon^{1*} and Kritsada Thongchan¹

¹Northeastern University, Thailand

*Corresponding author. E-mail: khuanjai13942@gmail.com

ABSTRACT

This research aims to study participation, participation problems and ways to promote public participation in environmental development, Ban Kok Community, Village No. 7, Ban Ped Subdistrict, Mueang District, Khon Kaen Province. This study is qualitative research. There were 29 key informants in total. The tools used to collect data were semi-structured interviews. and analyzed the data descriptively. The results of the study found that 1) People's participation in environmental development in the Ban Kok community found that people participated in decision-making by expressing their opinions in activities or joining the community with the village. and have participated by starting with finding problems, analyzing the causes of problems, and various approaches that may be used to solve problems. 2) Problems of public participation in environmental development. Ban Kok community found that the sub-district's public relations news was not thorough, and decision-making roles in various activities mostly belonged to people aged 40-60 years rather than youth. This is because this group of people has a greater role in participating in community development activities. 3) Guidelines for promoting public participation in environmental development in the Ban Kok community. It was found that (1) people should hold community meetings, discuss with each other to know the problems and needs of the people (2) there should be public relations, tell news about planning or create various projects and activities, and (3) the budget should be increased to be sufficient to carry out various operations or activities.

Keywords: Participation, Citizens, Environmental Development

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนบ้านกอก หมู่ 7 ตำบลบ้านเปิด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

พรเทพ ทองจำรูญ^{1*} และ กฤษดา ทองจันทร์¹

¹มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย

*Corresponding author. E-mail: khuanjai13942@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วม ปัญหาการมีส่วนร่วมและแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ชุมชนบ้านกอก หมู่ 7 ตำบลบ้านเปิด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลักมีทั้งหมด 29 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ชุมชนบ้านกอก พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยการแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมหรือเข้าร่วมประชาคมกับหมู่บ้าน ได้เข้ามามีส่วนร่วม โดยเริ่มตั้งแต่ร่วมค้นหาปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และแนวทางต่างๆ ที่อาจนำมาใช้แก้ไขปัญหา 2) ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ชุมชนบ้านกอก พบว่า การประชาสัมพันธ์ข่าวสารของตำบลยังไม่ทั่วถึง และบทบาทการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ ส่วนมากจะเป็นประชาชนกลุ่มคนอายุ 40-60 ปี มากกว่าเยาวชน เนื่องจากประชาชนกลุ่มนี้มีบทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนมากกว่า 3) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ชุมชนบ้านกอก พบว่า (1) ประชาชนควรมีการประชุมประชาคมปรึกษาหารือกัน เพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการของประชาชน (2) ควรมีการประชาสัมพันธ์บอกข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผน หรือจัดทำโครงการกิจกรรมต่างๆ และ (3) ควรเพิ่มงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, ประชาชน, การพัฒนาสิ่งแวดล้อม

© 2022 JOMSD: Journal of Organizational Management and Social Development

บทนำ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ถือเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในทุกระดับ เพื่อให้ประชาชนได้เป็นผู้กำหนดทิศทางการพัฒนาและอนาคตของชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อวิถีชีวิต ความต้องการที่แท้จริงของสมาชิกในชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ การมีส่วนร่วมของประชาชนยังมีความแตกต่างกันอยู่มาก เช่น มีประชาชนจำนวนไม่น้อย รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐบางคนยังเข้าใจว่า การทำประชาพิจารณ์เป็นวิธีเดียวของการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือเข้าใจว่า การทำประชาพิจารณ์คือ การทำประชามติรวมทั้งยังเข้าใจว่ากระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน คือกระบวนการจัดการหรือแก้ไขข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นแล้ว ในขณะที่เป้าหมายสำคัญของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน คือการช่วยป้องกันหรือหลีกเลี่ยงข้อขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้หากขาดการมีส่วนร่วม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552)

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักการสำคัญที่อยู่ภายในหลักสิทธิชุมชนตามหลักรัฐธรรมนูญในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชนหรือ บุคคลในชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ การที่ชุมชนจะอยู่รอดได้ต้องอยู่บนฐานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่สมดุลและยั่งยืน โดยอยู่บนพื้นฐานความรับผิดชอบร่วมกันของสังคม (กฤติน จันทน์สนธิมา และอรรถัย อินตะไชยวงศ์,

2558) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในส่วนที่ 10 ว่าด้วยแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มาตรา 87 พอสรุปได้ว่ารัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตัดสินใจ การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำ บริการสาธารณะ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตาม สาขาอาชีพที่หลากหลายหรือรูปแบบอื่นการส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในการทางเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง เพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรม สาธารณะของชุมชนรวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะ เครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและสนองความต้องการของชุมชนในพื้นที่ การส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้ง อย่างไรก็ตามแม้ว่ารัฐธรรมนูญจะได้บัญญัติให้ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติแล้ว แต่ภายใต้เงื่อนไขสถานการณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนยังมีปัญหาดังเช่น ประชาชนยังคงถูกกีดกันและไม่ได้มีโอกาสให้เข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้เนื่องจากส่วนหนึ่งรัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติเทคนิคและวิธีการที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมไว้แต่เป็นหน้าที่ ที่กฎหมายกำหนดขึ้น ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการกระจายอำนาจ และมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน และประชาชนไม่ตระหนัก ไม่เข้าใจ ขาดความรู้และไม่รับรู้ถึงสิทธิพลเมืองที่สามารถมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ เท่าที่ควร การมีส่วนร่วมของประชาชนมักถูกครอบงำทางความคิด ถูกกลืนกลืนสิทธิเพื่อผันไปเป็นผลประโยชน์ทางการเมืองหรือกลุ่มบุคคลที่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเอง เป็นต้น ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หรือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ตามมาตรา (163-165 และ 281-290) โดยกำหนดบทบัญญัติหลายประการ อาทิ การส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายทางการเมือง การวางแผน พัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการออกข้อบัญญัติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการลงคะแนนเพื่อถอดถอนสมาชิก และคณะหรือผู้บริหารท้องถิ่นการมีส่วนร่วมในการออกเสียงประชามติในกิจการที่สำคัญ การมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในสิทธิชุมชนเรื่องการอนุรักษ์ ประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เป็นต้น (บุญอริยิทธิ์, 2550)

ปัญหาสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในปัจจุบัน มิได้อยู่ที่การยอมรับ หรือไม่ยอมรับหลักการมีส่วนร่วม หากแต่สังคมไทยยังมิได้มีการสร้างความเข้าใจและมีข้อตกลงร่วมกันระหว่างภาคส่วน ต่างๆในเรื่องแนวคิด เป้าหมาย และวิธีการดำเนินการ ที่จะก่อให้เกิดกระบวนการการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงดังนั้นในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตามมาตรา 87 จึงได้ให้ความสำคัญกับแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยสุจริตและเที่ยงธรรม เป็นต้น การมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรานี้ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชาย ที่ใกล้เคียงกัน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ต้องส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเกิดความศรัทธาเชื่อและตระหนักในตนเองว่าตนเป็นบุคคลคนหนึ่งที่มีสิทธิเสรีภาพมีส่วนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมโดยเชื่อมั่นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในพัฒนาสิ่งแวดล้อม เป็นการพัฒนาของชุมชน โดยชุมชนและเพื่อชุมชน โดยการให้

ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อนำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็ง ชุมชนที่สามารถแก้ไขปัญหาวิกฤติต่างๆ ได้ โดยชุมชนเอง ทั้งนี้ภาครัฐจะสนับสนุนในส่วนที่ยังเกินขีดความสามารถของชุมชน ชุมชนต้องรับผิดชอบชุมชนได้ ชุมชนเท่านั้นที่จะแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ ชุมชนต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันได้ อีกอย่างหนึ่งคณะกรรมการชุมชน เป็นแกนนำที่สำคัญในการพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ หัวใจของการพัฒนา ” ที่จะส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันคิด ร่วมทำร่วมกันศึกษา ปัญหา และความต้องการของชุมชน ร่วมกันแก้ไขปัญหาชุมชนด้วยตัวชุมชนเอง เพื่อให้เป็นชุมชนเข้มแข็ง น่าอยู่ และยั่งยืน ปัญหาอุปสรรค การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจ และไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ ไม่ทราบข้อมูลข่าวสาร ไม่มีเวลา ขาดแรงจูงใจ ขาดการประชาสัมพันธ์ และ ขาดเงินทุนในการดำเนินการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม และประชาชนคิดว่าเป็นหน้าที่ของหน่วยงานของเทศบาล การไม่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจน ที่จะบอกให้ทราบว่าประชาชนมีส่วนร่วมแล้วหรือยัง หรือหน่วยงานของรัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด ทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถทำงานให้ดีขึ้นได้เพราะไม่มีมาตรฐานในการทำงานที่ชัดเจน (หอสมุดรัฐสภา, 2550)

จากปัญหาและสถานการณ์การเรียกร้องการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนข้างบนทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ชุมชนบ้านกอก เทศบาลบ้านเปิด อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น เพราะว่ามีแต่ประชาชนในชุมชนเท่านั้นที่รู้ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในชุมชนและประชาชนในชุมชนมีความสามารถมีศักยภาพในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการปกครองและแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆของชุมชนได้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม เทศบาลบ้านเปิด อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น มีจุดเน้นการปลูกจิตสำนึกของประชาชนในชุมชนให้ตระหนักดีว่าประชาชนมีศักยภาพมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม โดยการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้ประชาชนพึ่งตนเองและนำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็ง ส่งเสริมศักยภาพของประชาชน ผู้นำชุมชน องค์กรชุมชน และเครือข่ายในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งการส่งเสริมวิถีธรรมชาติ วิถีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ของตัวเองและชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลคูน้ำในการส่งเสริมการประกอบอาชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโนนสวรรค์ หมู่ที่ 2 ตำบลคูน้ำ อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลคูน้ำในการส่งเสริมการประกอบอาชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโนนสวรรค์ หมู่ที่ 2 ตำบลคูน้ำ อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลคูน้ำในการประกอบอาชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโนนสวรรค์ หมู่ที่ 2 ตำบลคูน้ำ อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประธานชุมชน ผู้ช่วยประธานชุมชน ประชาชนอาสาสมัคร ในพื้นที่ ชุมชนบ้านกอก หมู่ 7 ตำบลบ้านเปิด อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวนทั้งหมด 29 คน เลือกโดยวิธีเจาะจง ประกอบไปด้วย ประธานชุมชน บ้านกอก หมู่ 7 ตำบลบ้านเปิด อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น

1 คน ผู้ช่วยประธานชุมชน บ้านกอก หมู่ 7 ตำบลบ้านเป็ด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 1 คน ประชาชนในพื้นที่ชุมชนบ้านกอก หมู่ 7 ตำบลบ้านเป็ด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 16 คน อาสาสมัคร 11 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) การสร้างเครื่องมือและคุณภาพเครื่องมือโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้เตรียมการด้านความรู้เกี่ยวกับทฤษฎี แนวคิด และจากอินเทอร์เน็ตและ เอกสารต่างๆ โดยเฉพาะงานวิจัยที่มีมาก่อนหน้านี้

2. ผู้วิจัยได้เตรียมความรู้ด้านระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ จรรยาบรรณของนักวิจัย วิธีการ เก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากตำรา และการขอคำปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้เข้าใจในระเบียบวิธีการวิจัย อันจะนำไปสู่การศึกษาที่ถูกต้องและครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษาให้มากที่สุด

3. แนวคำถามในการสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยการศึกษาประเด็นคำถาม จากการทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยสร้างเป็นคำถามให้มีครอบคลุมตามขอบเขตของการวิจัย อันเป็นสิ่งที่ต้องการศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องเอาไว้ มีการเรียงลำดับคำถาม เนื้อหาของคำถามเป็นลักษณะของคำถามปลายเปิด

4. อุปกรณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ เครื่องบันทึกเสียงระบบพกพา ปากกา และ สมุดบันทึก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการเข้าถึงข้อมูลและการรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ส่วน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (Review Data) และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data)

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (Review Data)

1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ศึกษาจากตำรา เอกสาร บทความ ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตของการวิจัยและสร้างเครื่องมือวิจัยให้ ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ศึกษาวิธีการสร้างคำถามในการสัมภาษณ์จาก เอกสารงานวิจัย เพื่อกำหนดขอบเขตและเนื้อหาจะมีความชัดเจนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data)

2.1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อเปิดเผย สิ่งจูงใจ ความเชื่อ ทศนคติของผู้ตอบ โดยเตรียมคำถามกึ่งโครงสร้าง ลักษณะการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยการกำหนดคำถามออกเป็นประเด็นให้ครอบคลุมและสอดคล้อง กับเรื่องที่ทำการวิจัยก่อนเริ่มการทำการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้แสดงถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ โดยขออนุญาตในการจดบันทึกและบันทึกเสียง ระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้มีปฏิสัมพันธ์ แบบต่อหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อเกิดการแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็นอย่าง อิสระ และมีการทดสอบคำถามและคำตอบเพื่อเป็นแนวทางในการถามคำถามต่อไป โดยจะใช้เวลาในการสัมภาษณ์ ประมาณ 60-90 นาที ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้ให้สัมภาษณ์ การสัมภาษณ์แต่ละรายจะทำการสัมภาษณ์จนกว่าจะไม่พบข้อสงสัยหรือไม่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้น ที่เรียกว่า ข้อมูลอิ่มตัว จึงหยุดการสัมภาษณ์

2.2 ในขณะที่สัมภาษณ์ผู้วิจัยจะใช้การจดบันทึกสรุปสั้นๆ เฉพาะประเด็นที่สำคัญ และ เมื่อจบการสัมภาษณ์ จะทำการบันทึกข้อมูลอื่นๆ ทันที เช่น ลักษณะท่าทาง ลักษณะน้ำเสียง ตามความเป็นจริงโดยไม่มีการตีความ นอกจากนี้ยังได้บันทึกเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก หรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้วิจัยขณะที่รวบรวมข้อมูล ซึ่ง การเขียนบันทึกสรุปสั้นๆ ดังกล่าวมีประโยชน์สำหรับผู้วิจัยในการมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มหัวข้อสรุป

และข้อมูลที่ได้มา ผู้วิจัยจะนำมาถอดเทปคำต่อคำ ประโยคต่อประโยค แล้วตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้ง ด้วยการฟังเทปบันทึกเสียงซ้ำ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์และนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสังเกตและการสัมภาษณ์ภาคสนามทั้งหมดมาจำแนกตามประเด็นที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัย และกรอบแนวคิดในการวิจัย แล้ววิเคราะห์ข้อมูลพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 29 คน เป็นเพศชาย (17 คน) เพศหญิง (12 คน) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี มีมากที่สุด (10 คน) รองลงมา อายุระหว่าง 31-40 ปี (6 คน) รองลงมา อายุระหว่าง 51-60 ปี (5 คน) รองลงมา อายุระหว่าง 20-30 ปี (4 คน) และ 61-70 ปี (4 คน) ระดับปริญญาตรีมากที่สุด (7 คน) และ ปวส. มีมากที่สุด (7 คน) รองลงมา ประถมศึกษาตอนปลาย (6 คน) รองลงมา มัธยมศึกษาตอนต้น (4 คน) รองลงมา ปริญญาโท (2 คน) และ มัธยมศึกษาตอนปลาย (2 คน) รองลงมา ม.ศ.3 (1 คน) สถานภาพสมรสมากที่สุด (18 คน) รองลงมา สถานภาพโสด (7 คน) รองลงมา สถานภาพหม้าย (3 คน) รองลงมา สถานภาพหย่าร้าง (1 คน) อาชีพค้าขาย มีมากที่สุด (12 คน) รองลงมา กิจการส่วนตัว (6 คน) รองลงมา แม่บ้าน (3 คน) รองลงมา ข้าราชการ (2 คน) กับ ลูกจ้างราชการ (2 คน) รองลงมา รับจ้าง (1 คน) พนักงานบริษัท (1 คน) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน (1 คน) นักเรียน (1 คน)

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ชุมชนบ้านกอก หมู่ 7 ตำบลบ้านเป็ด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

1.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สรุปผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยการแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมหรือเข้าร่วมประชาคมกับหมู่บ้าน ได้เข้ามามีส่วนร่วมเริ่มตั้งแต่ร่วมค้นหาปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และแนวทางต่างๆที่อาจนำมาใช้แก้ไขปัญหา นั้นๆ โดยมีการแลกเปลี่ยน รับรู้ รับทราบ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ทั้งการคัดเลือกกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาชุมชน รวมถึง การรับทราบ นโยบายและการปฏิบัติงานแผนงาน งบประมาณ เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ รับฟังนโยบาย ของส่วนราชการ และนำเสนอ ปัญหาหรือความต้องการของชุมชน หรือของกลุ่มกิจกรรมต่างๆ มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้า มามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมแก่ชุมชน

1.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สรุปผลการวิจัยพบว่า ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการประชุมและวางแผนการดำเนินงานเสนอแนวคิดโครงการ ร่วมรับฟัง ร่วมวางแผนงานร่วมกัน เพื่อให้โครงการที่จะทำนั้น ออกมาบรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยประชาชนให้ความร่วมมือ สามัคคีพร้อมเพรียงกันในการดำเนินงานร่วมกัน และได้คำแนะนำการดำเนินงานที่เหมาะสม จากวิทยากร หรือปราชญ์ชาวบ้าน ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ

1.3 ส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ สรุปผลการวิจัยพบว่า ผลของกิจกรรมหรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ล้วนเกิดแก่ประชาชนและชุมชนโดยตรง ตามความต้องการของประชาชนในชุมชน ผู้นำชุมชน หรือผู้มีส่วนในการผลักดันแผนการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชน ต่างให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอน ผลที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนจึงเป็นไป อย่างเหมาะสม ประชาชนในชุมชนบ้านกอก สามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้ด้วยตนเองได้ โดยที่ไม่รอให้หน่วยงานราชการเข้ามาช่วยเหลือเพียงอย่างเดียว มีการจัดทำเวทีประชาคม หรือการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อแสดงประโยชน์ที่เกิดขึ้นเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และหาหรือแนวทางการดำเนินการพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน มีการติดต่อสื่อสาร ให้ข้อมูลระหว่างกลุ่มกิจกรรมผ่าน

เครือข่ายกลุ่มกิจกรรม ต่างๆ มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน เพื่อเป็นการแสดงผลงานของกลุ่มต่างๆ เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้แก่ ประชาชนในหมู่บ้านและประชาชนทั่วไปที่สนใจในผลงานการพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับชุมชน เพื่อเป็นแบบอย่างการพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อม ด้วยการพัฒนาย่างยั่งยืนต่อไป

1.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล สรุปผลการวิจัยพบว่า มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ถึงผลของการพัฒนาด้าน ต่างๆ และวิเคราะห์ วิจารณ์ร่วมกัน มีการให้ข้อเสนอแนะให้ทัศนะ ความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาเพื่อหา แนวทางการปรับปรุงพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นร่วมกัน

2. ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ชุมชนบ้านกอก หมู่ 7 ตำบลบ้านเปิด อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น

2.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สรุปผลการวิจัยพบว่า ประชาชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชาคมชุมชน ไม่มีเวลา มีส่วนน้อยที่ให้ความร่วมมือ การประชาสัมพันธ์ข่าวสารของตำบล ยังไม่ทั่วถึง ทำให้ประชาชนไม่ค่อยได้รับข่าวสาร เมื่อมีการแสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของตำบล ประชาชนก็ไม่ค่อยได้เข้าร่วมทำให้ผลที่ออกมาไม่ตรงตามความต้องการของประชาชน

2.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สรุปผลการวิจัยพบว่า ประชาชนยังขาดความร่วมมือในการดำเนินการทำกิจกรรมต่างๆ เช่นการประสานงานต่างๆของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับประชาชนยังไม่เป็นที่ยอมรับในประชาชนบางส่วน งบประมาณบางส่วนมีไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานตามที่ประชาชนต้องการ

2.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ สรุปผลการวิจัยพบว่า ประชาชนบางกลุ่มมองเห็นผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับเป็นตัวเงิน มากกว่าสิ่งอื่นที่จะเกิดขึ้นแก่ชุมชน อาจเป็นเพราะว่าสิ่งที่ทำไปแล้วไม่ค่อยจะเกิดประโยชน์กับตัวเอง แต่เวลาที่ตนได้รับผลประโยชน์มักจะให้ความร่วมมือมาก

2.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล สรุปผลการวิจัยพบว่า ประชาชนกิจกรรมต่างๆ ภายในองค์การบริหารส่วนตำบลไม่เป็นไปตามที่ประชาชนต้องการเท่าที่ควร การติดตามประเมินผลจึงไม่เป็นที่น่าพอใจแก่ประชาชนและองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบโครงการต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามที่ประชาชนต้องการ

3. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ชุมชนบ้านกอก หมู่ 7 ตำบลบ้านเปิด อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น

3.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สรุปผลการวิจัยพบว่า ควรมีการประชุมประชาคม ปรึกษาหารือกัน เพื่อร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อให้กิจกรรมที่ร่วมกันทำออกมาตามความต้องการของประชาชน และเพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการของประชาชน ควรมีการประชาสัมพันธ์บอกข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผน หรือจัดทำโครงการกิจกรรมต่างๆ และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

3.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สรุปผลการวิจัยพบว่า ในการประสานงานระหว่างประชาชนกับองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีหนังสือแจ้งให้ประชาชนทราบขั้นตอนต่างๆ และในการดำเนินกิจกรรม ควรเพิ่มงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อที่ประชาชนจะได้เข้ามาร่วมในกิจกรรมมากขึ้น

3.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ สรุปผลการวิจัยพบว่า ควรให้ประชาชนหรือตัวแทนเข้าร่วมในการประชุมวางแผนด้วยทุกครั้ง เพื่อที่จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกันและเพื่อประชาชนจะได้มีสิทธิ์เสนอสิ่งที่ต้องการกับความต้องการของประชาชนมากที่สุด

3.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล สรุปผลการวิจัยพบว่า ประชาชนทุกคนหรือตัวแทนครอบครัว ร่วมตรวจสอบและประเมินผลการทำงานของชุมชนหรือองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ว่าจะเป็นการทำกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส

อภิปรายผล

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ชุมชนบ้านกอก หมู่ 7 ตำบลบ้านเปิด อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยการแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมหรือเข้าร่วมประชาคมกับหมู่บ้าน ได้เข้ามามีส่วนร่วมเริ่มตั้งแต่ร่วมค้นหาปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และแนวทางต่างๆที่อาจนำมาใช้แก้ไขปัญหานี้ โดยมีการแลกเปลี่ยน รับรู้ รับทราบ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ทั้งการคัดเลือกกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาชุมชน รวมถึง การรับทราบนโยบายและการปฏิบัติงานแผนงาน งบประมาณ เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ รับฟังนโยบาย ของส่วนราชการ และนำเสนอปัญหาหรือความต้องการของชุมชน หรือของกลุ่มกิจกรรมต่างๆ มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมแก่ชุมชน และประชาชนได้มีส่วนร่วมในการประชุมและวางแผนการดำเนินงานเสนอแนวคิดโครงการ ร่วมรับฟัง ร่วมวางแผนงานร่วมกัน เพื่อให้โครงการที่จะทำนั้นออกมาบรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยประชาชนให้ความร่วมมือ สามัคคีพร้อมเพรียงกันในการดำเนินงานร่วมกัน และได้คำแนะนำการดำเนินงานที่เหมาะสม จากวิทยากร หรือปราชญ์ชาวบ้าน ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ และ ผลของกิจกรรมหรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นล้วนเกิดแก่ประชาชนและชุมชนโดยตรง ตามความต้องการของประชาชนในชุมชน ผู้นำชุมชน หรือผู้มีส่วนในการผลักดันแผนการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชน ต่างให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอน ผลที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนจึงเป็นไป อย่างเหมาะสม ประชาชนในชุมชนบ้านกอก สามารถแก้ไข ปัญหาของตนเองได้ด้วยตนเองได้ โดยที่ไม่รอให้หน่วยงานราชการเข้ามาช่วยเหลือเพียงอย่างเดียวและมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ถึงผลของการพัฒนาด้านต่างๆ และวิเคราะห์ วิเคราะห์ร่วมกัน มีการให้ข้อเสนอแนะให้ทัศนะ ความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาเพื่อหา แนวทางการปรับปรุงพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชร ภูณทีทอง (2551) การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการรับรู้ข่าวสารการพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ด้านการร่วมกำหนดนโยบายแผนงาน การพัฒนาท้องถิ่น ด้านการร่วม ปฏิบัติตามแผนและกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น ด้านการร่วมติดตามประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง

ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ชุมชนบ้านกอก หมู่ 7 ตำบลบ้านเปิด อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ประชาชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชาคมชุมชน ไม่มีเวลา มีส่วนน้อยที่ให้ความร่วมมือ การประชาสัมพันธ์ข่าวสารของตำบล ยังไม่ทั่วถึง ทำให้ประชาชนไม่ค่อยได้รับข่าวสาร ขาดแรงจูงใจ เมื่อมีการแสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของตำบล ประชาชนก็ไม่ค่อยได้เข้าร่วมทำให้ผลที่ออกมาไม่ตรงตามความต้องการของประชาชนและประชาชน มีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา เนื่องจาก ประชาชนในชุมชนโดยมากประกอบอาชีพเกษตร ค่าขาย และต่างมีภาระหน้าที่ การงานอยู่ ทำให้โอกาสที่สมาชิกในชุมชนจะมีเวลาได้พบปะกันน้อย และ บทบาทการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆส่วนมากจะเป็นประชาชนกลุ่มคนอายุ 40-60 ปี มากกว่า เยาวชน เนื่องจากประชาชนกลุ่มนี้มีบทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนมากกว่า และประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดการแสดงความคิดเห็นส่วนตัวในส่วนนี้ เป็นแต่เห็นด้วยกับแนวความคิด แนวทางการดำเนินงานของผู้นำชุมชนหรือผู้นำกลุ่ม และประชาชนในชุมชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของตนในการมีส่วนร่วมดำเนินงานในบางกิจกรรมไม่เพียงพอและประชาชนบางกลุ่มมองเห็นผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับเป็นตัวเงิน มากกว่าสิ่งอื่นที่จะ เกิดขึ้นแก่ชุมชนในด้านอื่นๆ จึงมองว่าการเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมไม่สามารถสร้างรายได้แก่ตนเองได้ เพียงพอและเสียเวลาในการประกอบอาชีพ และองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบโครงการต่างๆขององค์การบริหารส่วนตำบลตามที่ประชาชนต้องการและประชาชนในชุมชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในระบบการประเมินผลของกิจกรรมต่างๆที่ระบบ ระเบียบที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พวงทอง โยธาใหญ่ (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วม

ของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบโครงการต่าง ประชาชนยังไม่ค่อยให้ความสำคัญในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล เท่าที่ควร เช่น ในเรื่องการเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหา ความต้องการของท้องถิ่นและการเข้าร่วมตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งอาจส่งผลให้แก้ไขปัญหาของท้องถิ่นไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ก็อธิบายได้ว่า ไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พุทธศักราช 2540 ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ดังนั้นหน่วยงานที่มีหน้าที่ กำกับดูแลจะต้องให้ความสำคัญ และ ส่งเสริมสนับสนุน ด้านความรู้ความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ชุมชนบ้านกอก หมู่ 7 ตำบลบ้านเป็ด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ประชาชน ควรมีการประชุมประชาคม ปรึกษาหารือกัน เพื่อร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อให้กิจกรรมที่ร่วมกันทำออกมาตามความต้องการของประชาชนเป็นแบบอย่างให้แก่เยาวชน และเพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการของประชาชน ควรมีการประชาสัมพันธ์บอกข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผน หรือจัดทำโครงการกิจกรรมต่างๆ และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และในการประสานงานระหว่างประชาชนกับองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีหนังสือแจ้งให้ประชาชนทราบขั้นตอนต่างๆ และในการดำเนินกิจกรรม ควรเพิ่มงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อที่ประชาชนจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น และควรให้ประชาชนหรือตัวแทนเข้าร่วมในการประชุมวางแผนด้วยทุกครั้ง เพื่อที่จะได้มีผลประโยชน์ร่วมกันและเพื่อประชาชนจะได้มีสิทธิ์เสนอสิ่งที่ต้องการกับความต้องการของประชาชนมากที่สุดและประชาชนทุกคนหรือตัวแทนครอบครัว ร่วมตรวจสอบและประเมินผลการทำงานของชุมชนหรือองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ว่าจะเป็นการทำกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัชรินทร์ กอบตระกูล (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษา ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเกราะเป็ด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี พบว่า การรับรู้ข่าวสาร ความรู้ ความเข้าใจ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง องค์การบริหารส่วนตำบล และประโยชน์ที่ได้รับ จากองค์การบริหารส่วนตำบล มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในส่วนของแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารงานนั้นควรให้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านต่างๆอย่างทั่วถึงสม่ำเสมอ จัดทำโครงการ องค์การบริหารส่วนตำบล พบประชาชนเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ ข้อเรียกร้องและเชิญชวนให้ประชาชนเข้ารับฟังการประชุมสภา รวมถึงเข้ามาตรวจสอบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อความน่าเชื่อถือและความโปร่งใส รวมทั้ง ให้การปลูกฝังและการส่งเสริม ให้เด็กและเยาวชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตย

สรุปผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ชุมชนบ้านกอก หมู่ 7 ตำบลบ้านเป็ด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยการแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมหรือเข้าร่วมประชาคมกับหมู่บ้าน ได้เข้ามามีส่วนร่วมเริ่มตั้งแต่ร่วมค้นหาปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และแนวทางต่างๆที่อาจนำมาใช้แก้ไขปัญหาเหล่านั้นๆ โดยมีการแลกเปลี่ยน รับรู้ รับทราบ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ทั้งการคัดเลือกกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาชุมชน รวมถึง การรับทราบนโยบายและการปฏิบัติงานแผนงาน งบประมาณ เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ รับฟังนโยบาย ของส่วนราชการ และนำเสนอปัญหาหรือความต้องการของชุมชน หรือของกลุ่มกิจกรรมต่างๆ มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้า มามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมแก่ชุมชน และประชาชนได้มีส่วนร่วมในการประชุมและวางแผนการดำเนินงานเสนอแนวคิด

โครงการ ร่วมรับฟัง ร่วมวางแผนงานร่วมกัน เพื่อให้โครงการที่จะทำนั้นออกมาบรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยประชาชนให้ความร่วมมือ สามัคคีพร้อมเพรียงกันในการดำเนินงานร่วมกัน และได้คำแนะนำการดำเนินงานที่เหมาะสม จากวิทยากร หรือปราชญ์ชาวบ้าน ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ และ ผลของกิจกรรมหรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นล้วนเกิดแก่ประชาชนและชุมชนโดยตรง ตามความต้องการของประชาชนในชุมชน ผู้นำชุมชน หรือผู้มีส่วนในการผลักดันแผนการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชน ต่างให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอน ผลที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนจึงเป็นไป อย่างเหมาะสม ประชาชนในชุมชนบ้านกอก สามารถแก้ไข ปัญหาของตนเองได้ด้วยตนเองได้ โดยที่ไม่รอให้หน่วยงานราชการเข้ามาช่วยเหลือเพียงอย่างเดียว และมีการ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ถึงผลของการพัฒนาด้าน ต่างๆ และวิเคราะห์ วิจัยร่วมกัน มีการให้ข้อเสนอแนะให้ทัศนะ ความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาเพื่อหา แนวทางการปรับปรุงพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นร่วมกัน

ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ชุมชนบ้านกอก หมู่ 7 ตำบลบ้านเป็ด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ประชาชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชาคมชุมชน ไม่มีเวลา มีส่วนน้อยที่ให้ความร่วมมือ การประชาสัมพันธ์ข่าวสารของตำบล ยังไม่ทั่วถึง ทำให้ประชาชนไม่ค่อยได้รับข่าวสาร ขาดแรงจูงใจ เมื่อมีการแสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของตำบล ประชาชนก็ไม่ค่อยได้เข้าร่วมทำให้ผลที่ออกมาไม่ตรงตามความต้องการของประชาชนและประชาชน มีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา เนื่องจาก ประชาชนในชุมชนโดยมากประกอบอาชีพเกษตร ค่าขาย และต่างมีภาระหน้าที่ การงานอยู่ ทำให้โอกาสที่สมาชิกในชุมชนจะมีเวลาได้พบปะกันน้อย และ บทบาทการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆส่วนมากจะเป็นประชาชนกลุ่มคนอายุ 40-60 ปี มากกว่า เยาวชน เนื่องจากประชาชนกลุ่มนี้มีบทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนมากกว่า และประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดการแสดงความคิดเห็นส่วนตัวในส่วนนี้ เป็นแต่เห็นด้วยกับแนวความคิด แนวทางการดำเนินงานของผู้นำชุมชนหรือผู้นำกลุ่ม และประชาชนในชุมชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของตนในการมีส่วนร่วมดำเนินงานในบางกิจกรรมไม่เพียงพอและประชาชนบางกลุ่มมองเห็นผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับเป็นตัวเงิน มากกว่าสิ่งอื่นที่จะ เกิดขึ้นแก่ชุมชนในด้านอื่นๆ จึงมองว่าการเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมไม่สามารถสร้างรายได้แก่ตนเองได้ เพียงพอและเสียเวลาในการประกอบอาชีพ และองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบโครงการต่างๆขององค์การบริหารส่วนตำบลตามที่ประชาชนต้องการและประชาชนในชุมชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในระบบการประเมินผลของกิจกรรมต่างๆที่ระบบ ระเบียบที่ชัดเจน

แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ชุมชนบ้านกอก หมู่ 7 ตำบลบ้านเป็ด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ประชาชน ควรมีการประชุมประชาคม ปรึกษาหารือกัน เพื่อร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อให้กิจกรรมที่ร่วมกันทำออกมาตามความต้องการของประชาชนเป็นแบบอย่างให้แก่เยาวชน และเพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการของประชาชน ควรมีการประชาสัมพันธ์บอกข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผน หรือจัดทำโครงการกิจกรรมต่างๆ และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และในการประสานงานระหว่างประชาชนกับองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีหนังสือแจ้งให้ประชาชนทราบขั้นตอนต่างๆ และในการดำเนินกิจกรรม ควรเพิ่มงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ประชาชนจะได้เข้ามาร่วมในกิจกรรมมากขึ้น และควรให้ประชาชนหรือตัวแทนเข้าร่วมในการประชุมวางแผนด้วยทุกครั้ง เพื่อที่จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกันและเพื่อประชาชนจะได้มีสิทธิ์เสนอสิ่งที่ต้องการกับความ ต้องการของประชาชนมากที่สุดและประชาชนทุกคนหรือตัวแทนครอบครัว ร่วมตรวจสอบและประเมินผลการ ทำงานของชุมชนหรือองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ว่าจะเป็นการทำกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะและผลการนำวิจัยไปปฏิบัติ

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ประชาชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมประชาคม ชุมชน เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ดังนั้น ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง เพื่อที่จะได้เข้าร่วมประชุมได้ทุกคน

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ชุมชนได้จัดขึ้น เนื่องจากขาดการประสานงานระหว่างชุมชนกับประชาชน ดังนั้น ควรมีการประสานงานกับผู้นำชุมชน เพื่อแจ้งให้ประชาชนได้ทราบและเข้าร่วมกิจกรรม

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า ในการประเมินผลโครงการ ไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบประเมินผลโครงการ ดังนั้น ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการต่างๆ เพื่อความโปร่งใส

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในด้านอื่นๆ ประกอบด้วย เช่น ด้านทรัพยากร ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านวัฒนธรรมประเพณี ค่านิยม เชิงคุณภาพ

2.2 ควรวิจัยเปรียบเทียบในเรื่องลักษณะเดียวกันในพื้นที่อื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยที่เกิดขึ้น และใช้เป็นแนวทางในการประกอบการพิจารณา วางแผน กำหนดนโยบาย

เอกสารอ้างอิง

- กฤติน จันทรสนธิมา และอรทัย อินตะไชยวงศ์. (2558). การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน : ศึกษาเฉพาะกรณี ป่าชุมชน บ้านคลองห้วยหวาย อำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์. สืบค้นจาก http://ombstudies.ombudsman.go.th/download/Journals/2559/p58-79_9_1.pdf.
- บุญศรี ยี่หะ. (2550). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- พวงทอง โยธาใหญ่. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- พัชร กุณทิทอง. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองชะอำ จังหวัด เพชรบุรี. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต).
- ภัชรินทร์ กอบตระกูล. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การ ส่วนตำบล : กรณีศึกษา ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเกราะเปรี๊ญ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552). รายงานผลการดำเนินงานคณะทำงานการมีส่วนร่วมกระจายอำนาจและสนับสนุนเครือข่าย (พ.ศ. 2548-2552). กรุงเทพฯ: แอล.ที.เพลส.
- หอสมุดรัฐสภา, 2550). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. สืบค้นจาก https://library.parliament.go.th/sites/default/files/assets/files/give-take/content_thcons/NALT-18cons2550t.pdf.

